

Okul Temelli Mesleki Gelişimde Hizmetiçi Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesinde Öğretmenlerin Katılımının Etkisi ve Rolüne İlişkin Veri Analizinin İncelenmesi

Süleyman Büyük

MEB Eğitim Yöneticisi

info.sbuyuk@gmail.com, ORCID:0009-0004-8995-2709

Özet

Bu çalışmanın amacı, okul temelli mesleki gelişimde yeni yaklaşımlar kapsamında öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katılımının etkisi ve rolüne ilişkin veri analizinin incelenmesidir. Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katılımının etkisi ve rolü konusunda mevcut durumun tanımlanması ve performans etkisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda artış olduğu da söylenebilir. Örgütte yer alan kişiler arasındaki ilişki ve etkileşme süreci yoğunlaşarak arttıkça bu ilişkilerin anlaşılması yönündeki gayretlerde artmaktadır. Hizmetiçi eğitim örgütlerin amaçlarına ulaşmasında; kalite, performans ve verimlilik gibi kavramların arttırılmasında önemlidir. Hizmetiçi eğitim üzerinde durulması gereken bir kavramdır. Okul temelli mesleki gelişimde yeni yaklaşımlar ve hizmetiçi eğitim kavramları alan yazında ve güncel hayatta sıklıkla kullanılan kavramlar olarak güncelliklerini korumaktadırlar. Hizmet içi eğitim, herhangi bir kurumda görev yapan kişinin sahip olduğu nitelikler ile yapmakta olduğu işin gerektirdiği nitelikler arasındaki farkı gidermeyi ve istenen nitelikleri ilgiliye edindirmeyi amaçlayan faaliyetler olarak tanımlandığından; bireylerin alanları ile ilgili gelişim ve değişimler konusunda bilgi sahibi olmaları ve yeni şartlara ayak uydurmaları açısından son derece önemlidir. Bu çalışmada söz konusu kapsamda öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katılımının etkisi ve rolü hakkında öğretmen görüşlerine yönelik veriler incelenerek sonuçları aktarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul Temelli Mesleki Gelişim, Öğretmen, Hizmetiçi Eğitim, Verilerin Analizi

Investigation of Data Analysis on the Impact and Role of Teachers' Participation in Determining In-Service Training Needs in School-Based Professional Development

Abstract

The aim of this study is to examine the data analysis on the impact and role of distribution in the definition of maid training services within the scope of new approaches in economic development at school. It is also strong that there is an increase in current usage gaps and power to improve performance regarding the impact and role of reproduction in determining teachers' in-service training needs. The relationship and interaction process between people in the organization continues to intensify, and efforts towards this expansion continue to increase. In the plans of maid training options; It is important in changing concepts such as quality, performance and efficiency. Maid education is a concept that needs to be emphasized. New approaches to individual professional development at school and concepts of servant training remain up-to-date as concepts frequently used in the literature and in daily life. When in-service training is defined as an activity that aims to reduce the difference between the qualifications of the person working in any institution and the nature of what he does and to provide the desired characteristics; It is extremely important for them to be informed about the developments and changes in their fields and to keep up with new conditions. The results will be tried to be conveyed by examining the data on teachers' opinions about the scope and role of diagnosis in determining the in-service training needs of this potential capacity.

Key Words: School-Based Professional Development, Teacher, In-Service Training, Data Analysis

Giriş

Okul temelli mesleki gelişimde yeni yaklaşımlar kapsamında öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katılımının etkisi ve rolü konusunda son yıllarda alan yazında önemine değinilerek birçok araştırma yapıldığı görülmektedir.

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katılımının etkisi ve rolü konusunda mevcut durumun tanımlanması ve performansa etkisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda artış olduğu da söylenebilir.

Örgütte yer alan kişiler arasındaki ilişki ve etkileşme süreci yoğunlaşarak arttıkça bu ilişkilerin anlaşılması yönündeki gayretlerde artmaktadır (Acar, 2004).

Hizmetiçi eğitim örgütlerin amaçlarına ulaşmasında; kalite, performans ve verimlilik gibi kavramların arttırılmasında önemlidir. Hizmetiçi eğitim üzerinde durulması gereken bir kavramdır.

Okul temelli mesleki gelişimde yeni yaklaşımlar ve hizmetiçi eğitim kavramları alan yazında ve güncel hayatta sıklıkla kullanılan kavramlar olarak güncelliklerini korumaktadırlar.

Verimliliklerini arttırmak, varlığını sürdürmek ve büyümek isteyen örgütlerin, çalışanlarına işin gerektirdiği eğitimi verme, yani hizmet içi eğitim verme gereklilikleri ortaya çıkmıştır (Yetişkin, 2009).

Hizmet içi eğitim, herhangi bir kurumda görev yapan kişinin sahip olduğu nitelikler ile yapmakta olduğu işin gerektirdiği nitelikler arasındaki farkı gidermeyi ve istenen nitelikleri ilgiliye edindirmeyi amaçlayan faaliyetler olarak tanımlandığından; bireylerin alanları ile ilgili gelişim ve değişimler konusunda bilgi sahibi olmaları ve yeni şartlara ayak uydurmaları beklenmektedir.

Hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin görüşleri, düşünceleri ve algıları önem göstermektedir. Bunun sonucunda da özellikle eğitim örgütlerinde öğretmenlerin görüşlerinin alınmasına dayanan bu araştırma kapsamında hizmetiçi eğitim konusundaki bakışın hangi noktalarda birleştiği ya da ayrıştığı konusuna bir bakış getirmesi amacıyla çalışılmaktadır.

Hizmetiçi eğitim ihtiyacını ve eksikliklerini ortaya çıkarabilmek için bilimsel araştırmalardan yararlanmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu aşamada gerçekleştirilen bilimsel araştırmanın, örgüt içinde yer alan bireyler için kendilerini geliştirmelerine ve kendilerinden sonra gelen nesillere doğru olanı yapmaları konusunda motivasyon kaynağı olması hedeflenmektedir.

Literatürde konu ile ilgili farklı birçok kaynak olmasıyla birlikte hizmetiçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde kaynak ve problemin çözümü noktasında yakın ya da uzak vadeli öneriler yeterli olduğu söylenememektedir.

Söz konusu araştırmanın, alan yazında yer alan diğer çalışmalar için farklı ve yeni bir bakış açısı sunuyor olması bakımından literatüre olumlu fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Hizmetiçi eğitim kapsamında hayat boyu öğrenmenin önemi, öğretmenlerin mesleki gelişim eksiklerinin tespit edilmesi ve mesleki eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde öğretmenlerin katkısının olup olmadığının saptanması amaçlanmaktadır.

Eğitim Yönetimi

Eğitim, insan davranışlarında meydana gelen kalıcı davranış değişikliklerdir. Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Bilgi, beceri ve kültürün yetişen kuşaklara aktarılmasıdır.

Kişilik gelişim sürecidir. Pratik aklı inşa eder. Okul sosyal bir sistem olarak geleceğin güvencesidir. Disiplin dışardan zorlamayla değil zihinsel alışkanlıklarla oluşur. Katı ve otoriter bir eğitim öğrencileri ya itaatkar ya da isyankar olmalarını sağlar.

Yönetim, işi ya da örgütlerin ortak bir amaca ulaşması için karar verme, problem çözme, planlama, örgütleme, eşgüdümleme, koordinasyon, iletişim, etkileme, yöneltme, kontrol, değerlendirme ve teftiş faaliyetlerinin yürütülmesidir.

Eğitim yönetimi, toplumun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü önceden belirlenen amaçlarını gerçekleştirmek için etkili işletme, geliştirme ve yenileştirme sürecidir.

Eğitim hakkı, İnsan hakları Evrensel Beyannamesinde yer almıştır. Her birey eğitim hakkına sahiptir. Eğitim yönetiminin güç kaynakları; Toplumsal güç, Evrensel güç, Yasal ya da yönetsel güç ve bilimsel güç olarak sıralanabilir.

Otorite, örgütü yönetme hakkı; yetki, bu otorite adına yönetme; Sorumluluk ise bir işi ya da görevi istenilen nicelikte ve nitelikte yerine getirme zorunluluğudur. Yöneticiye bu yasal gücü aktaran hukuki metinler, Uluslararası hukuki metinler, anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik, kararname, yönerge, genelge şeklinde içerdikleri güce göre sıralanabilir.

Rol, bireyin kendisinden beklenen davranış kalıplarıdır. Statü ise bir rolün önemine verilen değerdir. Eğitim yönetiminin amacı, örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır.

Yönetim bir örgütü dönüştürür, işletir, yaşatır ve geliştirir. Yöneticinin görevleri; sorun çözme, örgütleme, planlama, iletişim, koordinasyon, denetim olarak sıralanabilir.

YÖNTEM

1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yönteminde, Fenemolojik (Olgubilim) araştırma desenindedir. Nitel araştırma, betimleyici özellikler gösteren, deneyimlerin veya bir konu hakkında görüşlerin derinlemesine aktarılması ve anlaşılması için uygun olan bir araştırma yaklaşımıdır.

Olgubilim, farkına varılan fakat algıların derinlemesine ve ayrıntılı incelenmesini merkeze alan bir araştırma desenidir.

2. Katılımcılar

Bu araştırmada kolay örneklenebilir katılımcılardan seçilmiştir. Bu çalışmada örneklem türü olarak amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Gönüllü örneklem kullanılmıştır.

Araştırma İstanbul ili Bakırköy ilçesinde çalışıldığı için sınırlıdır. Araştırmanın örnekleme süresi az olduğu için 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul ilinde Bakırköy ilçesinde kamu okulları olan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi türünde görev yapmakta olan öğretmenin gönüllü katılımıyla oluşturulmuştur.

Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim durumuna, farklı cinsiyet ve farklı branşlardan olmalarına, kıdem olarak 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-Fazla kategorilerden öğretmen temsiline sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 1: Nitel Araştırmaya Katılan Katılımcılarla İlgili Veriler gösterilmektedir.

Okul Kodu	Kurum Türü	Kadro	Branş	Cinsiyet (K/E)	Öğret. Kıdem Yılı	Öğrenim Durumu (L/YL)	Hizmetiçi Eđt. Alma Durumu (Evet/Hayır)
1	Kamu	Öğretmen	Rehberlik	K	31	YL	Evet
1	Kamu	Öğretmen	Edebiyat	K	12	YL	Evet

1	Kamu	Öğretmen	Kimya	E	23	L	Evet
1	Kamu	Öğretmen	Coğrafya	E	12	YL	Evet
1	Kamu	Öğretmen	İngilizce	K	8	L	Evet
2	Kamu	Öğretmen	Matematik	E	5	L	Hayır
2	Kamu	Öğretmen	Mobilya	E	24	YL	Evet

2	Kamu	Öğretmen	Güzellik	K	13	L	Evet
2	Kamu	Öğretmen	Muhasebe	E	28	YL	Evet
2	Kamu	Öğretmen	Yiyecek	E	13	L	Hayır
3	Kamu	Öğretmen	Tarih	K	24	L	Evet
3	Kamu	Öğretmen	Beden	K	10	YL	Evet

3	Kamu	Öğretmen	Adalet	K	24	L	Evet
3	Kamu	Öğretmen	Müzik	K	11	L	Evet
3	Kamu	Öğretmen	Din Kül.	K	1	L	Evet

3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanacaktır. Araştırma sorularının geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin olarak hem literatür incelemesi yapılmış hem de proje danışmanının bu konudaki görüşleri alındıktan sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir.

4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması yüz yüze görüşme ve ses kaydı yoluyla yapılacaktır. Dönem projesi süresi içerisinde Ekim 2022-Haziran 2023 tarihleri arasında veriler ses kaydı ve görüşme formu ile toplanacaktır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda yüz yüze görüşülerek, sorular öğretmenlere yöneltilecektir. Gönüllü öğretmenlerle görüşülerek veriler toplanacaktır. Öğretmenlerin izin vermeleri halinde ses kaydı alınacaktır. İzin vermemeleri durumunda görüşme formu kullanılacaktır. Görüşmelerin gizliliğine dikkat edilecektir.

5. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlemesinde içerik analizi yapılacaktır. Verilerin betimsel analizi yapılacaktır.

Betimsel analiz, görüşme yapılan kişilerin fikirlerini ilgi çekici kılmak için doğrudan alıntılarının çok kullanıldığı, sonuçların neden sonuç ilişkisi içinde değerlendirildiği analiz tekniğidir.

İçerik analizi ise, birbirine benzeyen verileri bir araya getirip bir tema oluşturmak, oluşturulan verileri de okuyucunun anlayabileceği bir şekilde açıklayan analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Sonuç

Araştırmaya katılan katılımcılar genel olarak hizmetiçi eğitim etkinliklerinin sürekli olarak değişen ve gelişen hem eğitim anlayışları hem de bilimsel ve teknolojik değişimler hakkında bilgi verdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler çağın gerektirdiği yeniliklere ayak uydurmak, mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları geliştirmek ve öğrencileriyle daha iyi iletişim kurabilmek için hizmet içi eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Bu açıdan hizmetiçi eğitim etkinliklerinin gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

Öğretmenler hizmetiçi konusunda yaşanan sorunlara ilişkin olarak, yapılış biçiminin yanlış olduğu, içeriklerin yetersiz olduğu ve öğretmenlerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirdiler.

Çözüm olarak hizmetiçi eğitimlerin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda planlanması gerektiği,

hizmetiçi eğitimlerin eğitimcilerinin yetkin kişiler olması ve MEB tarafından hizmetiçi eğitimlerin özendirilmesi gerektiği yönünde beklentilerin olduğu söylenebilir.

Hizmetiçi eğitimlerin sayıca az, nitelik açısından yetersiz, etkinliklere katılımı güdüleyici etkenlerin olmadığını belirtilmiştir. Ayrıca hizmetiçi eğitimlerin öğretmen görüşleri doğrultusunda planlanmadığı, eğitimlerde uygulamalara pek yer verilmeyerek teorik düzeyde yapıldığı ve eğitimcilerin konularında yetersiz olduğu tespitlerinde bulunulmuştur.

Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu konuların tespit edilerek bu alanlarla ilgili hizmetiçi eğitim etkinliklerinin hazırlanması, hizmetiçi eğitim etkinliklerini veren görevli personellerin alanına hâkim olması, hizmetiçi eğitim etkinliklerinin uygun ortamlarda yapılması gibi beklentilerin giderilmesi öğretmenlerin hizmetiçi eğitim etkinliklerinden beklentileriyle ilgili düşünceleri arasında sayılmaktadır.

Kaynakça

Acar, M. (2004). Örgüsel yönetim. Ankara Nobel.

Arslantaş, H. İ. ve Özkan, M. (2013). Eğitim Müfettişlerinin Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları. NWSA-Education Sciences, 179-192.

Boylan, Wolstenholme, Maxwell, Demack, Jay, Reaney & Adams, 2019

Budak, Y. (1998). Eğitimde toplam kalite yönetimi açısından öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitim ihtiyaçları ve programlarına bir yaklaşım. Milli Eğitim Dergisi.

Bursalıoğlu, Z. (2012). Eğitim Yönetiminde Teori Ve Uygulama. Pegem Akademi.

Camuzcu, S. ve Duruhan, K. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Süreci İle

İlgili Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 15-29

Ekinci, Ö. ve Yıldırım, A. (2009). İl Eğitim Denetmenleri ve İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetlerine Yönelik Beklentileri. Ege Eğitim Dergisi 10 (1), 70-91.

Ersoy, Y. (1996). Hizmet İçi Eğitim ve Yetiştirme Kursunu Geliştirme Amaçlar ve Matematik Öğretmenlerinin Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:16, 151 - 160.

Uçar, R. ve İpek, C. (2006). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin MEB Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Haziran Cilt:III Sayı:I, 34 - 53.

Yaylacı, A., F. (2013), Öğretmenlerin Kendilerini Geliştirmelerine İlişkin Yaklaşım Sorunu, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, Özel sayı, s.25-40.

Yılmaz, H., Düğenci M. (2010) XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirisi, s.67-73 Muğla Üniversitesi.